

UREDNIŠTVO
IN UPRAVNIŠTVO
JE V LJUBLJANI.

POSAMEZNE
ŠTEVILKE PO 10
VINARJEV.

NOVA DOBA

NAROČNINA ZA
CELO LETO 8 K,
ZA POL LETA 4 K,
ZA ČETRT LETA
2 K.

V LJUBLJANI S
POŠILJANJEM NA
DOM ISTE CENE.

GLASILO SLOVENSKE GOSPODARSKE STRANKE.

IZHAJA VSAKO SREDO IN SOBOTO. — ZA OZNANILA SE PLAČUJE OD TROSTOPNE PETIT-VRSTE PO 15 H, ČE SE OZNANILA TISKA ENKRAT, PO 12 H, CE SE TISKA DVAKRAT IN PO 8 H, ČE SE TISKA TRIKRAT ALI VEČKRAT. — DOPISE IZVOLITE FRANKOVATI. — ROKOPISOV NE VRAČAMO. — NA NAROCBE BREZ ISTODOBNE VPOŠILJATVE NAROCNINE SE NE OZIRAMO. — UPRAVNIŠTVU BLAGOVOLITE POŠILJATI NAROCNINE, REKLAMACIJE, OZNANILA, T. J. ADMINISTRATIVNE STVARI.

Etika in politika.

Predaval v „Akademiji“ 24. febr. 1907 profesor dr. Albert Bazala (Zagreb).

(Dalje)

Ko se je rimsko cesarstvo oficijelno pokristjaniilo, je šla cerkev, stopivši na mesto imperija, za tem, da svoji duhovni oblasti pokori človečanstvo. Tudi cerkev je zahtevala oblast nad svetom, misleč, da bode tako laže dovedla vse ljudi h končnemu cilju, a misleč, da je cilj, h kateremu dovaja ona, najvišji, je zahtevala, da bode i njena moč nad vsemi največja, da bode njena oblast tudi nad državo, ki se bo brigala za zemeljsko dobro in za mir.

Državna oblast izvira po nauku krščanskem — osobito je ta nauk določeno in sostavno razvil Toma Akvinski (1225—1274) — od Boga, svrha države ne more biti protina svrhi cerkve; država ima cerkev ne samo ščititi, nego jo tudi podpirati in unapredovati. Isto zahteva bula „Unam sanctam“ papeža Bonifacija VIII. Država se torej mora pokoriti cerkvi, suvereni dobivajo oblast od Boga preko cerkve, vera ščiti zakone in jim podaja božansko sankcijo; pravost postaja podrejenost pod zakon državni in verski; neposlušnost proti taki državi je istotako greh kakor neposlušnost proti dredbam cerkvenim. Nasproti temu se je mislilo, da je oblast države nezakonita, ako se nje glava ne pokori cerkvi; taki državi je treba vzkriti posluš.

Tudi po krščanskem nazoru ne more biti govora o sporu etike s politiko; obe sta podrejeni religiji. Rimsko cesarstvo je z mejami zakona določilo meje pravosti, cerkev je z mejami vere obsegla pravno in državno življenje.

Država ima nalogo, vzgajati državljane — to je bil cilj države po teoriji Platonovi in Aristotelovi in naravna ta nastanka ji je bila narodna zajednica, ki noče biti samo pravna oblast in ki ji ni edina zadača, ščititi pravo poedinčev, nego ji je cilj, na osnovi pravno urejenih odnosov unaprediti kulturni razvoj. V velikem svetovnem cesarstvu — najsi je to posvetno rimsko ali duhovno cerkveno — zaostaja ideja državne vzgoje za idejo moči zajednice nad poedincom in vsakim udruženjem. Rimski in cerkvena država sta sili, ki sta se ustalili v stalnih pravnih oblikah. Obdržanje teh oblik postaja najvišji državni cilj. Pri tem ni pozabiti, da so zakoni in odredbe, kolikorkoli doprinašajo k pravemu napredku, ako nimajo oslombe v pravni in pravni zavesti naroda, samo gole forme; ni prezreti, da bi tudi izvrševanje takih

zakonov nujno bilo samo zunanje, često brez uverjenja in pobude vesti. Človek bi se predal tej oblasti kakor usodi, a poleg tega bi si prizadeval, da se ji pokori kolikor mogoče manje, da se ji izmakne, kjerkoli bi mogel, da ga ne vidi njeno policijsko oko ali ne doseže njena kazenska roka. Med zakonom in pravno vestjo bi često nedostalo notranje vezi, ko bi podanik ne bil s srcem in z dušo vdan zakonu, nego bi mu služil samo na vnanji način. To bi bilo tudi v krščanski državi, ako so ji samo zakoni in uredbe po načelih krščanskih, a bi ne bili tudi državljani uverjeni kristjani. Vedno bode zavest poedinska nujna potreba ugleda državnega.

S takimi mislimi se sestajamo v novodobnem nauku o državi, ki je dobil novih izpodbud s prepovedjo.

To je pokret, ki se je razmahal v Italiji v 15. stoletju, odkoder se je brzo razširil po ostalih deželah in državah: obeležje mu je, da je posveten, naturalističen, individualističen in narodnosten (nacionalen). Vse srednjeveško življenje je stalo pod vplivom cerkve: ta je vplivala na socialno-politično življenje, ona je odločevala v znanosti in odredila pravce nazoru o svetu, ona je odvrčala človeški pogled od tega sveta in zdržavala smisel za nadzemeljsko življenje; proti njemu navračajoč vse mišljenje, čustvovanje in hotenje, čini srednjeveško življenje duhovnim in ga dviga nad naravo, ko mu stavi nadnaravni cilj. V socialno-političnem pogledu je njen ideal univerzalna (svetovna) država, v kateri bodo s hierarhijo (duhovno vlado) vezani vsi narodi; zunanji znak tega edinstva bi bil latinski jezik kot govor izobražencev, kot knjižni in službeni jezik. Proti tej centralizatorni tendenciji cerkve je videti na početku novega veka porast narodne zavesti in z njo nastanek narodnih individualitet. „Štiri velike narodnosti, Italijani, Nemci, Angleži, Francozi postajajo vedno samostalnejši ter se edini proti drugim omejujejo. Misel narodnosti se izvija iz mnogolikih zavojev, povsod se bolj in bolj opazja jačjenje narodne zavesti; naglašanje narodne posebnosti je pravce, po katerem pojde zgodovina politična in zgodovina duha.“ Sveto rimsko cesarstvo nemške narodnosti se je že v srednjem veku začelo cepiti; v borbi s papeži je že nekako sredi 13. stoletja padla moč nemških cesarjev in nastajalo je mnogo samostalnih držav in so izvijale na površino političnega življenja zveze svobodnih mest in pokrajin. Osobito v Italiji so se dvignile mnoge mestne države (beneška, florentinska, milanska, genoveška,

neapoljska), ki so se razvijale vsaka na svoj način, posebe. Ta proces osamostaljenja ni mogel ostati brez vpliva na poedinca: tudi ta je postal samostalen, tudi on je stekel samozavest, uverjenje o svoji vrednosti, kar je bilo pomembno za znanstveni razvoj.

Tako je prišlo do tega, da se je človek stavil v opreko proti vsaki avtoriteti, a ta borba proti avtoriteti se je najprej osredotočila v borbi proti Aristotelovi filozofiji, ki je bila osnova skolastične filozofije. Razvoj kulturnih razmer, med katerimi ni najneznačajnejši dogodek to, da so po padu Carigrada (1453) došli v Italijo grški učenjaki, je dovedel do tega, da se je učeni svet vedno bolj spoznaval z bogatimi vreli stare, zlasti grške književnosti: pa evo, s pisatelji vstaja nanovo tudi grško življenje, duh klasične starine preporejajo književnost (humanizem) in umetnost (renesansa). S spoznavanjem starine se je vrnil tudi smisel za lepoto prirode in za raziskovanje pojavov v njej. Človek se je zopet bolj približal naravi, stekel ljubav do nje in ljubav do tega sveta in življenja na njem. Tako se je nazor o svetu in življenju zopet povrnil v meje prirode ter postal tako naturalističen in posveten; ne prezira se več zavest niti telo, ne uničujejo se prirodne sposobnosti in nagnjenja, nego se ide za razvojem vseh sposobnosti v eno samozavestno, celo in popolno človečnost. In vsa moderna kultura se razvija v posvetnem pravcu, nje poedina področja se polagoma trgajo od vere in postajajo samostalna. Tako gre tudi moderna teorija države za osvobođenjem od vere, za istim osvobođenjem gre tudi etika. Proces individualiziranja, ki se zapaža v socialno-političnem življenju, ki ustvarja narodne države, a v teh zopet osvobaja poedinca in dviga zavest o vrednosti osebnosti, v poedincu zopet osvobaja poedine sposobnosti, ne smatrajoč niti ene naravnost za zlo, ter daje vsem pravo, da razmerno in po vrednosti za celoto vplivajo na življenje — ta proces individualiziranja se kaže tudi v razvoju kulture, kjer so znanost in umetnost, politično, pravno in versko življenje kot razna očitovanja ene ter iste človeške narave postajala vedno bolj samostalna; vsako išče svoje posebno področje delovanja, uprav svoj avtonomni delokrog in svobodo.

Da je v tem oddeljenju poedinih kulturnih oblik večših tudi zmanjkalo zavesti o edinstvenem viru, iz katerega izvirajo, da so poedine strani, precejujoč svojo vrednost za kulturno življenje udariti svoj pečat celi kulturi, to je povsem razumljivo, ker se proces posamostaljenja in

LISTEK.

Dve leti pri Čukčih in Korjakih.

Potopisna črtica, J. Enderli.

V.

Korjaki se ne dajo meriti. — Poset jelenskega Korjaka. — Vsi ljubijo alkohol. — Čudovita opijanje in drugi nenavadni običaji.

Eno glavnih nalog naše ekspedicije so bila antropološka opazovanja. V ta namen je bilo treba vsakega Korjaka na 30 načinov premeriti.

Skoro ne bi bilo verjeti, kako težko jih je bilo pregovoriti, da so dovolili te meritve. Treba jih je bilo znati pregovoriti, ker z ukazovanjem se tu ničesar ne opravi. Tiče se tako globoko v vražarstvu, da imajo do vsakega njim nepoznanega dejanja veliko, uprav neverjetno neupanje. Treba je bilo zato mnogo truda in časa, da si pridobimo zaupanje pri njih in s tem priliko, se o njih ziti in bitju približe seznanimo. Tem pristnim naravnim ljudem je bilo n. pr. popolnoma neumljivo, čemu jih fotografiramo, čemu jih premerimo. Mislili so, da jim hočemo izvzeti na ta način njih telesno in življensko moč. Prepričani so bili, da vsak, kdor se je dal slikati in meriti, umre brezpogojno po našem odhodu. Pobuno so podpiho-

vale zlasti ženske, ki so nam sploh delale vedno velike težave.

Da obrazložimo sploh na kak primeren način tem poludivjakom nalogo in namen našega potovanja, smo jim dejali da nas pošilja car, ki se hoče natančneje seznaniti z življenjem Korjakov. Dejali smo, da mora skrbeti car za silno mnogo ljudi in nima časa, da bi obiskal vse te narode osebno. Zato pošilja nas, da jih premerimo, naslikamo in opišemo, kako žive, kaj delajo in kaj jim primanjkuje, da jim more potem te stvari poslati.

Na ta način smo vsaj nekoliko pojasnili tem ljudem, čemu prihajamo k njim.

Car jim ni neznan. Saj vedo, da stoji okrožni uradnik, ki stanuje v Gišigi, v nekem gotovem razmerju do carja. Mislijo n. pr., da pošilja vse ladje, ki pristanejo vsako leto v Gišigi in prinese Korjakom blago, car osebno. Ti ljudje imajo namreč o carju, ki ga imenujejo „solnčnega gospoda“, silno bajne pojme. Naletiš na Korjaka, ki ti bo z vso resnostjo pripovedoval, kako je obiskal carja in bogato je bil po njem pogoščen s čajem in sladkorjem. Pripoveduje ti z njemu lastno okornostjo v izraževanju, kako veliko jurto ima car in kako silno mnogo čajnih kotličev visi po njenih stenah. Šladkor in čajni kotličji morajo pač Korjakom zelo imponirati. Najbolj zanimivo pa je, v kakem prepričevalnem tonu pripoveduje Korjak o tem posetu pri carju.

Ali dasi vsi hvalijo gostoljubnost in postrežljivost carja, vendar se niso dali tako brzo prepričati za potrebo takega poročila, kakor smo mu ga imeli izročiti mi o Korjakih. Posebno ženske so imele nebroj izgovorov, če jih je bilo treba premeriti. Ena je trdila, da njej prepoveduje vera, sleči pred tujcem črevlje (pri merjenju je bilo treba razgaliti noge in gorenje telesa) dokler ima svojega novorojenca pri prsih; druga je dejala, da bi se smrtno pregrešila, če bi pokazala tujim ljudem svoje roke razgaljene, ker je komaj pol leta od tega, kar ji je umrl zadnji otrok — a to je ni prav nič motilo, da se je še isti večer šetala vpričo mene v jurti v Evinem kostumu. V takih slučajih je bilo seveda vse zaman; še slabše so bile kasneje ženske pri Čukčih.

V jurti, kjer sem jaz stanoval, je bilo vedno vse polno ljudi zbranih, ker sem vsakomur postregel s čajem in sladkorjem. Kdor je pripovedoval lepe povesti, je prejel v dar verižice in podobne svetle reči. Zlasti živahno je bilo pri nas, kadar so prišli jelenski korjaki v poset. Dasi stanujejo ti Korjaki pod sila neprijaznem podnebju in v pustih krajih, vendar so prav brezskrbni in veselega značaja. Zlasti so jim priljubljene zabave.

Vsak bogat jelenski Korjak ima med obrežnimi Korjaki po enega takozvanega prijatelja, s katerim menjavata robo. Prijateljstva v našem smislu besede ne poznajo. Prijateljem smatrajo le tistega, ki zamenjujejo z njim

samozavesti ni na vseh področjih razvil enako brzo, a največja nevarnost v vsem je bila ta, da se s posamostaljenjem ne razkine harmonija človeške narave, da ene kulturne zahteve ne pridejo v spor z drugimi: znanost z vero, etika s politiko in umetnostjo in vse te med seboj. Nas tu zanima dakako v prvi vrsti razvoj odnošajev etike in politike v novem veku. (Sledi).

Politični pregled.

Pred izidom volitev.

Da smo v dobi hudega volilnega boja, se pozna na vseh koncih. Kak bo izid teh volitev? To je vprašanje, na katero misli vsaka stranka s strahom. Stokrat in tisočkrat se je porodilo to vprašanje, in ravno toliko je bilo odgovorov. Resnično pa je samo eno: da je spričo položaja, dalje glede dejstva, da se voli zdaj prvič po načelu politične enakopravnosti, popolnoma nemogoče trditi, kako močno bo zastopana ta ali ona stranka v novi zbornici.

Socialisti računajo na najmanj 25 zanesljivih mandatorov, v dobrem slučaju celo do 40. Krščanski socialisti upajo na kakih 100 — vse drugo pa je še mnogo manj zanesljivo. Izid volitev nam morda prinese velika razočaranja; morda pa bo nova konstelacija taka, da naknadno prav lahko zakličemo: saj drugoga ni bilo pričakovati. To se pravi v nemškem: Gute Miene zum bösen Spiel machen — in v politiki znači to načelo vsekako nekaj dostojnosti in manire.

Ko bi mogli verjeti le eni besedi in zagotovitvi časopisov, ki delujejo vsak za svoje kandidate, potem prodoro seveda vsi in parlament ne bi štel okrog 500 poslancev, ampak mnogo nad 2000. Rečemo pa lahko, da se malokje v Avstriji vodi volilna kampanja s tako drzno preračunljivostjo in perfidnostjo, kakor na Slovenskem. Vzemimo v roke list katere stranke hočete: vse tako neizmerno zavito, da je resnico nemogoče spoznati. Čitamo in čitamo razne članke, notice, tudi pesni in čimdalje bolj se nam gabi: kar vidi se, da si uredniki vesti sproti izmišljujejo, in se norčujejo tako iz publike, postavljajo pa i sebe v zelo slabo luč slepega hlapčevstva. O kavalirstvu ali dostojni pisavi pa niti govora ni. Kako si je mogoče napraviti iz te dolge vrste slanih in neslanih dovtipov, zavijanj in namigavanj, izmišljevanj in pridejanj količkaj jasno sliko o položaju Čitaj „Slov. Narod“ ali „Sočo“ — nihče drug ne bo izvoljen nego liberalci; čitaj „Rdeči Prapor“ — socialiste ljudstvo kar po rokah nosi; čitaj „Slovenca“, „Gospodarja“ ali „Gorico“: vse ljudstvo stoji kakor en moč za klerikalnimi kandidati. Ob volilnem boju se sicer vsake besede ne daje posebej na tehtnico, marsikaj se spregleda in opusti, ali kjer manjka najelementarnejših predpogojev dostojnega človeka — kjer ni sramu, je vsaka beseda o poboljšanju zaman. Saj se gre samo, da se napolni list, ker so uredniki z a to plačani in ne za fiasko ali za uspeh!

Toda odvrnimo se od žalostnega spomina na našo domovino. Kako kažejo volitve drugod?

Predvsem naj omenjamo, kako silno prožna postane včasih naprednost in v kako mnogovrstne svrhe rabi to brezbarveno banderee. V Krakovu je bil dosedaj poslanec socialist Ignacij Dašinski: danes ste se zavezali obe poljski meščanski stranki: klerikalno-konservativna in napredni demokratje, da skupno prodoro proti socialistu. Tako je danes vsled tega pomenljivega kompromisa izvolitev Dašinskega v Krakovu zelo dvomljiva. Vsled tega kandidira ta še v nekem kmetskem okraju, ki naj bo zanesljiv. Omenjali smo ta kompromis vsled tega, ker so se dogajali tudi že v Zgorenji Italiji taki skupni nastopi liberalnih in klerikalnih strank proti socialistom. Morda doživimo kdaj kaj sličnega tudi na Slovenskem.

Vsenemci so za svoje mandate zelo v strahu in velika je nevarnost, da propade eden njih največjih gromovnikov Stein, ki kandidira v Ašu, a ima v osebi socialističnega kandidata Schuhmeierja zelo nevarnega tekmeča. Tudi Vsenemca Wastiana, ki sestavlja na nepošten način brez kritike razne statistike in jih lahkomišelnost uporablja proti Slovincem, češ, kako se žive od tujega denarja itd. bi bilo lahko vreči, ko bi mariborski klerikalni slovenski krogi vsaj malo znali brzdati svoje strankarske strasti.

Eno pa lahko rečemo že danes o izidu volitev: da izpadejo zelo v klerikalnem smislu. Saj so nato pripravljene tudi na najvišjih krogih — ministrski predsednik vendar tako ljubeznivo koketira ves zadnji čas z raznimi klerikalnimi strankami in strujami. Nemški minister Prade sicer zagovarja in navdušuje za ustanovitev velikega svobodomiselnega obloka, v katerem bi sedeli svobodomiselní poslanci vseh narodnosti. Pradejeva misel se nam zdi sicer vsega vpoštevanja in priznanja vredna, ali celo pri pretepu mora biti dvoje oseb: eden ki tepe, drugi ki drži. Prade spoznava sicer precej potrebe in tok časa, uresničenje njegove ideje bi pomenjalo spravno delo med narodi v prosep vseh Avstrijcev.

Toda že se oglašajo nekdanji prijatelj obrtnikov, kasnejši nemški nacionalci in sedaj avstrijski minister Deršata. Na nekem shodu ne dolgo tega je dejal v Gradcu, da je malo upati na nehanje narodnostnih bojev v zbornici. To je bila seve samo voda na njegov mlin: Deršata kot prvak nemške ljudske stranke sanjari o velikem nemškem bloku, v katerem bi sedeli torej tudi krščanski socialisti. Stvar je jako važna: ali naj zmaga kulturna ideja, ali nacionalno-šovinistična, zakaj tak nemški blok bi gotovo ne zasledoval zdrave narodnostne politike — saj smo Slovenci ponovno občutili, kako velike pojme ima Deršata o spoštovanju tujih narodov. Na državne železnice po Slovenskem nam pošlje skoro same zagrizene Nemce.

Ali bodo po izvolitvi tla ugodnejša Pradejevemu načrtu o naprednem bloku kot protitež klerikalnemu, ali pa Deršatejevemu o nemškem bloku kot enotna četa v boju proti Slovanstvu, o tem lahko govorimo takoj drugi dan, ko čujemo izid volitev.

14. maj bo torej za razvoj vsega nadaljnjega političnega življenja v Avstriji jako važen dan. Važnejši, kakor si morda mislimo. D.

Hrvatje in Madžari.

Znano je, da so hrvatski politiki v znani reški resoluciji oktobra meseca 1905. smer svoji dosednji politiki docela premenili. Nastopil je takozvani novi kurz.*)

Hrvatje so svoj čas podpirali Dunaj. Tudi ban Jelačić je šel s svojimi vojaki na pomoč Dunaju proti madžarskim vstašem. V zahvalo za rešitev habsburške vladarske hiše iz tako opasne zagate, v katero je prišla l. 1848., so vračali Hrvatom to pomoč na ta način, da so jim odvzeli še tisto malce prostosti, ki so jo imeli Hrvatje pred letom 1848. Habsburžani so sicer obljubili banu Jelačiću, če jim gre na pomoč, kraljevsko dostojanstvo in naslov, a kakor mnogokrat, tako tudi to pot niso držali svoje besede.

Končno so Hrvatje uvideli, kako hvaležen in pravičen jim je Dunaj.

V istem času se je vnel med Dunajem in Budapešto, ali z drugimi besedami med Habsburžani in Košutovci hud prepir. Ta trenutek so hoteli izrabiti Hrvatje v svoj in svoje domovine prid: obljubili so Košutovcem pomoč, ako jim leti pomagajo do svojih pravic.

Košutovci so bili pripravljeni v to. Posledica tega je bil sestanek na Reki, kjer se je sklenila slovita reška reso-

*) Ker je to vprašanje enako važno, smo pripravili v svrhu informacije svojim čitateljem daljšo razpravo o reški resoluciji, ki je približno v kratkem. Ured.

lucija, ki je dvignila v zadnjem času tako mnogo prahu v naši javnosti.

Košutovci so sprejeli ponujeno pomoč. S tem pa so prevzeli tudi razne obveznosti. Naravno, da so Hrvatje zahtevali, da se medsebojni dogovor tudi moško izvede.

Mudila se je minule dni hrvatsko-srbska deputacija v Budapešti v svrhu izpolnitve punkcij dogovora. Odposlanci koalicije, t. j. vseh onih strank, ki so pristale na reško resolucijo, katere kvintesenca je klic „proč od Dunaja!“, so razvestili svoje zahteve v tri dele: v zahteve gospodarskega, jezikovnega in uradniškega značaja.

Toda že star pregovor veli, da se Madžar težko zataji: tako je bilo tudi sedaj. Tista zgodovinska znana zvitost, prekanjenost in nemožnost se je zrealila iz vsega nastopa Košutovcev napram Hrvatom: nič odločnega priznanja, vsak popust ima za seboj kak „ampak“ ali „če“ — duri, skozi katere uide lahko vsaka dana beseda.

Splošno je mnenje, da so Hrvatje to pot v Budapešti silno malo dosegli: dvojezičnost tiskovin in hrvatski napisi — to so koncesije, ki se jih daje tako mnogoštevilnemu narodu, kakor je hrvatski.

Ker se hočemo s tem vprašanjem temeljito pečati, se vzdržujemo za danes vsake nadaljne kritike. predvsem, ker gre prva beseda sedaj hrvatskim listom.

V Črni gori.

Ta majhna kneževina, ki ne dosega po raztezosti dežele niti Krajske in ima le kakih petkrat več ljudi kakor Ljubljana, je postala v zadnjem času precej interesantna. Ustava, proces akademikov in novo nastajajoče strankarsko gibanje — vse to je prihajalo iz te majhne srbske države v svetovne liste. In črnogorski knez je v svojem prestolnem nagovoru govoril celo o dobrem razmerju napram zunanjim državam, kakor Avstrija, Italija, Anglija itd. Knežji klobuk Slovincem — in ravnotako bi lahko govorili.

V Črni gori sta nastali dve večji stranki: vladna, v kateri stoje takozvani „stari“ in narodna, ki jo vodijo takozvani „mladi“. Seveda se ne gre za starost po letih ampak za mladost in čilost v mislih.

V Nikšiću, ki je po velikosti drugo mesto v Črni gori utegne biti nekoliko manjši od naše Idrije — so imeli pristaši narodne stranke svoj organ in svojo tiskarno, toda vladni pristaši so s pomočjo sklicanega vojaštva tiskarno popolnoma razbili in uničili.

Tako je nastala iz te afere cela državna kriza. Premenjalo se bo tudi ministrstvo.

Črna gora meri oficijelno 8433 km², ima 227.841 prebivalcev, ki so Srbi, Turki ali Arnavti. Dohodki in izdatki znašajo letno okrog dva milijona frankov, toliko je tudi državnega dolga. Vojakov ima izurjenih 36.726, ki pa jim nedostajajo modernih pušk in topov. Do najnovejšega časa niso imeli v Črni gori lastnega denarja, ampak so plačevali z avstrijskim, turskim in ruskim. Glavni pridelki, ki jih izvažajo, so: koštruni, koza, goveja živina, ribe, sir, kože, usnje maščobe, volna, vino in sadje.

K položaju v Španiji.

V Španiji so se vršile minule dni volitve v zbornico. Španija je po celem svetu znana kot najbolj klerikalna dežela. Nikjer več nima duhovski stan tako velike politične in posvetne oblasti, kakor v tej, nekdanj tako bogati, danes tako beraški kraljevini.

Španija je igrala nekoč v svetu veliko vlogo. Španske ladje so odkrile pod Kristofom Kolumbom leta 1492. Ameriko in iz teh novih odkritih dežel se je zlato in srebro kar vsipalo v Španijo. Toda vedno silna „katoliška“ vlada ni poznala nobenega razuma, nobenega pomisleka: razsipala je s svojim imetjem tako, da se danes revščini le malokatera druga država more tej primerjati. Česar niso po-

blago. Semkaj se prihaja samo v prijateljskem t. j. trgovinskem oziru ali pa v sovražnem. Meni nič, tebi nič hoditi v posete, samo da dobi nekaj čaja in večerje, tega tukaj ne poznajo. (Sledi).

Tuji dom.

Novela. — Spisal M. R. P. (Dalje.)

„Odprite!“ je rekla jokaje, „jaz nisem ničesar kriva, zakaj mečejo kamenje v mojo sobo?“

Nato so se začele zunaj težke stopinje in Berta je spoznala Jerneja, ki je kričal s hripavim in preplašenim glasom.

„Opekarna gori, opekarna gori! Kje ste gospodarji? Skrite se, gospodarji! Delavci so kakor zveri!“

Za njim je prihitel mladi Mirtič in zavpil z divjim glasom.

„Kje je Berta?“

In na drugem koncu je odgovarjala z jokavim glasom stara Nežulja: „Na varnem!“

Nato se je začul hreščeč glas starega Mirtiča, ki je kričal najbrž spodaj v veži in zvonil za zvonec, ki je visel nad stopnjicami.

„Kje so hlapci, dekle, kje so pisarniški uslužbenci? Skupaj! Odprite duri, vzemite kose in sekire. napodite svojat! Gasite opekarno!“

Zatem so se čuli koraki od vseh strani, nato so se odprle hrupoma vežne duri in zunaj se je začelo divje kričanje. Trajalo je dolgo, potem se je oddaljilo, polagoma izgubljalo in utihnilo končno popolnoma.

Zunaj na hodniku je bilo čuli Nežuljo, kako je drsala naglo gorindol in molila z jokavim glasom rožni venec.

Jernej je letel mimo nje, molil in vpil po stopnjicah dol.

„Po orožnike grem... Saj ni nikogar blizu, kadar bi ga človek rabil! — Kakšen strašen ogenj! — Kakor v peklju gori!“

Njegov glas je utihnil nenaadoma, menda je bil prišel na plano in letel tiho po klancu dol za hišo.

Nežulja je molila dalje, stari Mirtič je vpil spodaj v veži, potem je priletel sin in kričal z divjim glasom: „Ne hodite vun! Ubijajo vas! Ne hodite!“

„Kdo me bo ubil? — je vpil starec — „kdo?“

Potem je letel mladi Mirtič po hodniku, vpraševal, kje je Berta in zaklepal po vrsti vrata v vse sobe.

„Gori“ — je vpil — „vse bo zgorelo!“

I nato je priletel Jernej ves zasoplen nazaj. „Gasilci so prišli“ — je pripovedoval na ves glas, in sapa mu je pohajala — „in orožniki. Na poti sem jih srečal, „Dober večer“, sem rekel, „gospodje“, in sem povedal, kaj je, in so me zapodili nazaj. Rešeni smo!“

Nežulja je hvalila na glas Boga in njegovo dobroto, mladi Mirtič je odklenil Berto, ji izročil ključce od sob in odhitel potem dol po stopnjicah.

Berta je bila vsa prašna, desno roko je imela krvavo, po laseh in po obleki so se je držale dolge in umazane pajčevine, po licih, ki so jih močile solze, so stale od prahu rjave srage.

„Kam naj grem?“ — je vprašala Nežuljo in se tresla po vsem telesu. „Kam naj grem, ko je vse razbito?“

Nežulja je prižgala svečo in jo peljala potem seboj na podstrešje, kjer je odprla vrata v majhno pobeljeno izbo. V njej je stalo par stolov, majhna miza in starinska in zelo oguljena divanu podobna zofa.

„Prinesite mi odeje“ — je prosila Berta z drhtečim glasom kakor dete — „zebe me, zakurite, roko mi zavežite!“

Nežulja je postarila luč na mizo, naglo odšla in se kmalu vrnila. Prinesla je troje svojih velikih zimskih rut, blazino, kos platna in skledo z mlačno vodo. Berta je legla na zofa in Nežulja jo je zavila v vse tri rute, ji položila pod glavo blazino, jo sezula, pokleknila k njej in spirala ranjeno roko v mlačni vodi. Nato jo je rahlo obrišala, zavezala in položila končno pod odejo.

Berta je bila mahoma zatisnila oči in zaspala nekakšno trudno in težko spanje. Ves čas jo je tiščalo nekaj

gnali državni baroni in cerkveni visoki krogi, so vzele nesrečno vojevano vojsko.

V zadnjem času se je mnogo govorilo in pisalo, da je zavel nov duh v tej deželi. Govorili so o mlademu kralju, da je svobodnemiselnega naziranja, in da noče dovoliti, da bi v politiki imeli razni cerkveni bogataši še naprej prvo in glavno besedo.

Toda beseda svobodnemiselnost je fantom, ki je prožna kakor kavčuk in nedolžna kakor voda. Tolmači se jo lahko, kakor se hoče in uporablja se jo pri gotovih osebah kakor nekak nakit in lišp za praznične dni ob posebnih prilikah.

Tako je tudi s svobodnemiselnostjo španskega kralja. Kako naj bi bilo tudi drugače pri komaj 24 letnem fantu, ki so ga razni cerkveni dostojanstveniki po prizadevanju njegove silno pobožne matere vzgojili, kakor so mislili, da bo v zmislu in korist njih političnemu stanju in političnim ciljem.

Da tiči tudi prebivalstvo v obče še jako globoko v nazadnjaštvu in starokopitosti, ter da je bilo pisanje o novem kurzu v Španiji mnogo prezgodaj, nam dokazuje tudi izid zadnjih volitev minulega tedna. Voljenih je bilo 404 poslancev in sicer odpade na vsako stranko toliko zastopnikov:

konservativcev	258
liberalcev	62
republikancev	33
katalonistov	14
karlistov	15
demokratov	19
integristov	2
katolikov	2
neodvisnih	4
nestrankskih	5.

Dnevne vesti

a) domače.

— **Somišljeniki.** Dne 14. in odnosno 23. t. m. se vrše splošne volitve v državni zbor. Naša stranka iz taktičnih razlogov ni postavila kandidatov v nobenem volilnem okraju. Nastopajo na Kranjskem kandidati liberalne, klerikalne in soc. demokratske stranke in takozvani „neodvisni“ kandidati, na Goriškem kandidati klerikalne, narodno-napredne in soc. demokratske stranke, na Primorskem narodne in soc. demokratske stranke, na Štajerskem klerikalne, narodne in soc. demokratske stranke. Odločno priporočamo somišljenikom, da nastopajo v okrajih, kjer gre boj proti narodnim nasprotnikom, za narodnega kandidata. Kjer se tepe domače stranke za mandat, nimamo s stališča naše stranke nobenega interesa, se potegovati za tega ali onega kandidata. Načela teh strank so načelom „S. G. S.“ tuja, njihov program je v bistvu nasproten našemu programu. Zato priporočamo somišljenikom, da se volitve vzdrže, naj ne agitujejo ne za enega ne za drugega kandidata, naj ostanejo docela pasivni. Ako pa že hoče kdo izvrševati svojo državljansko pravico, volilno pravico, naj voli; izbere pa naj pri tem ono, kar spozna po svojem prepričanju za manjše zlo.

— **Neznani pesniki** prodajajo svoje proizvode v „Slov. Narodu“ in „Slovencu“. Nekaj novega v naši književnosti. Politični vierzeilerji. Odlikujejo se z vsemi vrtilinami slabih pesmi najslabše vrste. Surove misli, surovo izražane, oblika grozna, jezik predmesten, rime „blagodoneče“ — blagor narodu slovenskemu, ki ga pitajo s tako duševno hrano.

— „**Slovenec**“ je ves srečen, kadar zagleda v „Novi Dobi“ kak stavek, ki ga more izrabiti proti liberalcem. Mi mu tega veselja nočemo posebno kvariti, kakor mu tudi

v prsih, potem na glavi, in v spanju je včasih vzdihnila in tuhtam zastokala teško in bolestno. Nežulja je zakurila peč in pripeljala nato Jerneja, ki je sedel ob Bertinih nogah in pričel proti polnoči enakomerno dremati.

X.

Ko je drugo jutro Berta vstala, je čula najprej to, da je nekdo ubil ponoči tasta. Ampak tisto jutro je vstala, tako duševno in telesno izmučena, da je bila sploh za vse dogodke nekako mrtvoapatična. Zato je sprejela vest skoro hladnokrvno in šla potem v pritličje, kjer je ležalo v sobi na desni strani truplo starega Mirtiča. Položili so ga na mrtvaški oder in levo sence, kjer je zevala velika rana, so zakrili z belim robcem. Oblekli so ga v črno, sklenili roke k molitvi in potisnili med prste majhen križ. Ob vseh straneh so gorele sveče, in njihov duh je legal težko na prsi.

Berti se ni zdel Mirtičev obraz popolnoma nič izpremenjen. Poteze po njem so bile ostre, kakor vedno, krog ust je plaval isti resni izraz in ob očeh so se črtale globoke brazde, nič bolestnega ni bilo na licih, nič trpkosti okrog ustnic, ampak sama vsakdanjost.

Ko se je ogledala Berta po sobi, je videla, da sedi v kotu za vratni mladi Mirtič in zakriva obraz z obema rokama.

„Glej“ — ji je rekel s turobnim glasom in se dvignil — „očeta je nekdo ubil.“

(Sledi.)

ne moremo zabraniti, da bi ne ponatisnjeval iz našega lista razne notice. Jako ljubo pa bi nam bilo, ko bi hotel ponatisniti tudi stvari, ki govorijo proti klerikalcem. S tem bi nam vsestranski pomagal do besede tudi v takih krogih, ki vsled svojega starega, ozkosrčnega filistrstva ne čitajo drugega nego — „Slovenca“.

— **Hribar in Vasilko.** V liberalnih listih smo čitali, kako slovesno je bil sprejet ljubljanski liberalni kandidat Ivan Hribar v Logatec. Čakale so ga na kolodvoru celo belo oblečene deklee, kjer mu je ena izmed njih izročila krasno duhteč šopek. Ker se je ta sprejem večkrat reproduciral v liberalnih listih in ker so bili zbog njega razni prvaki silno vzradošeni, a smo mi Novodobarji silno hudobni ljudje — kar so konstatovali tudi naši častiti nasprotniki, hočemo to liberalno veselje skaliti s tem, da brez ovinkov izjavljamo, da ta sprejem še ni prav nič proti onemu sprejemu, ki so ga napravile nekatere občine v Bukovini ukrajinskemu kandidatu Vasilku. Vasilku na čast in Hribarju v žalost konstatujemo najprej lojalno, da nimata ta dva moža nič drugega skupnega, kakor da oba kandidirata, kakor n. pr. župan Hribar in sluga Gostinčar. Omenjamo to vsled tega, da ne bi kdo menil, da hočemo gospoda Vasilkota ali pa Ivana Hribarja na kak način omažeževati. Toda zdaj k stvari. Minulo nedeljo je bil napovedan shod Vasilkota v sodnem okraju Szypot. Zbrali so se zastopniki vseh občin, učiteljsko celega okraja, uradniki in duhovščina. Dež je lil ves dan kakor iz škafa. Ali to ni nikogar oplašilo. Šele popoldne je dež za nekaj časa prenehal. Možnarji začno pokati. Po cesti prijaše cel banderij in za njimi v vozu kandidat Vasilko. Pri vrodu v Szypot čakajo Vasilkota občinski možje. Na krožniku mu dajo po staroslovanski navadi kruha in soli. Po plamtečem pozdravu na shod, kjer je bil vsak stavek Nikolaja Vasilkota z entuziazmom odobran. In Hribar ni mogel prej dobiti kruha nego v gostilni!

— **Sinočnji koncert** „Glasbene Matice“ je vspel krasno. Velika dvorana v hotelu „Union“ je bila polna najodličnejšega občinstva, ki je bilo očarano divne glasbe Verdijeve. Solisti, zbor in godba so tekmovali, da so izvedli delo do viška umetnosti. Vse pa je vladal mojster Hubad, ki mu je hvaležni zbor poklonil srebrn lovorov venec. Tudi solisti so bili odlikovani s šopki in venci. Med poslušalci je bil tudi v Ljubljani slučajno mudeči se bivši železniški minister Wittek. — Strokovna ocena o koncertu nam je obljubljena.

— **Otročji ljudje.** Čujemo, da so nekateri liberalci bojkotovali koncerta „Glasbene Matice“, ker je ta priredila svoj koncert v — Unionu. Da se je „Glasb. Matica“ za to odločila samo iz praktičnih razlogov, leži na dlani. Kako naj „Glasb. Matica“ krije ogromne stroške koncertov do 3000 K, ako bi priredila koncert v „Nar. domu“, kjer bi samo sodelujoči zavzeli prostora za pol dvorane. Toda ravno tistih ljudi, ki obračajo „Glasb. Matici“ hrbet radi — Uniona, prav nič ne ženira, hoditi v Unionovo — restavracijo, v kavarno, na večerje in v klet. Vzrok, da ne pridejo h koncertom, leži torej drugod. Zakriti hočejo s tem svojo nedostatno glasbeno izobrazbo, ki pa je zopet le del splošne omike. Ravno zategadelj bi bilo prav zelo potrebno, da bi pohajali v umetniškem oziru visoko stoječe koncerte. Morda bi se kaj naučili, morda bi pridobili kaj zmisla tudi za glasbeno umetnost.

— **Pozdrav v ljubljanskih trgovinah.** Stopi malo bolj gosposki oblečen človek v katero večjih ljubljanskih trgovin (izjem je silno malo) in vsi uslužbenci te obsujejo s celo ploho nemških pozdravov. Zlasti dame so tako srečne, da jim ne leti drugega nasproti kot nemščina, in žal, da so te dame potem še toliko nesrečne, da se ne postavijo prav energično za svoj materin jezik. Vendar je žalostno, da v glavnem mestu dežele, ki ima komaj 6 % nemškega prebivalstva, žubori vse v nemščini, kot nekakem občevalnem jeziku „višjih“ in „boljših“ slojev. Kako se godi v tem oziru drugod, hočemo navesti primer iz Poznanjskega, kjer vlada znani veliki narodnostni boj Nemcev proti Poljakom. Kakor v Ljubljani, tako je tudi v Pozenu večina velikih trgovin v nemških rokah. Ali ko vstopiš, ni nikjer tiste usiljive gostobesednosti in opičnega posnemanja praznih fraz, kakor v Ljubljani. Vsi uslužbenci trgovine molče kakor grob in čakajo, v katerem jeziku izpregovori odjemalec. Tedaj šele graciozni pokloni in urna postrežljivost v jeziku, kakor ga govoriš ti, ker drugače se zgodi prav gotovo, da zapusti poljski odjemalec ali odjemalka takoj trgovino, ako bi bile sprejete v nemškem jeziku. Tako odločnost pozna žal samo Poljak na Poznanjskem in ne tudi Slovenec na Slovenskem. — Kako pridno gostole slovenske narodne dame v nemščini, pa je bilo že enkrat v tem listu ožigosano. Kakor se kaže, brez uspeha. Ali je kriva zanikarnost, ali narodna brezbrzičnost ali pa njih duševni nivô?

— **Razmere pri južni železnici.** N. D. pritožuje se v št. 21, kako se slovenščina pri c. kr. drž. železnici zastavlja. Bralci „Nove Dobe“ bi se pa ne mogli dosti načuditi, ako bi poznali razmere pri c. kr. priv. južni železnici, katera do ene tretjine teče po slovenskih pokrajinah. Vozil sem se večkrat po teh slovenskih progah, ali slovenščine zmožnih uslužbencev, zlasti uradnikov, slov. napisov, lepakov itd. nisem zapazil, razen na kranjski postajah,

nikjer. Do pred par leti videli smo še na obmejnih postajah kak lepak. Danes ni od Trbovelj in od Divače naprej ne duha ne sluha od njih. Za to ima svoje zasluge, neki H. Stümpfl, po čudnem naključju višji nadzornik in pri inspektoratu v Trstu vsegamogočni nemški nacionalce. Mož precej puhloglav a toliko bolj domišljav, kateri kruto sovraži vse, kar je windisch; mož brez vsake strokovne izobrazbe skrbi pazljivo, da se narodni čut in narodni pojavi uslužbencev, kolikor mogoče zatirajo. Pomedel je razen na Kranjskem vse slov. lepake, narodno misleči uradniki ne smejo niti črhiniti, dočim je nemškim razgrajčem vse dovoljeno in se njihovi Heilklici še prav radi slišijo, kadar so naperjeni proti Slovincem. Naj pri tej priliki objavimo še nek slučaj slavne direkcije v zadevi slovenskih napisov iz polpreteklega časa. Prezidavali so se v nekoliko nekateri prostori v dveh obmejnih postajah južne železnice. Dotična načelnika prosila sta tem povodom ravnateljstvo, da bi potrebno ukrenilo, da se napravijo poleg nemških tudi slovenski napisi, kajti s samonemškimi napisi žalil bi se narodni čut skozi in skozi slovenskega prebivalstva celega okraja, kjer ni skoraj nobenega Nemca. Dobila nista na to utemeljeno in opravičeno prošnjo neposredno nobenega odgovora; pač pa prinese čez dolgo časa prometni kontrolor neko pisanje glavnega ravnateljstva kot odlok za obe postaji. Ta odlok se je glasil: „Wegen des in den südlichen Ländern der Monarchie herrschenden Sprachenstreites erscheint es aus präjudiciellen Gründen als nicht opportun dort doppelsprachige Aufschriften anzubringen und werden wir vielmehr nach und nach die bereits bestehenden slovenischen Aufschriften einziehen lassen.“ Ta odlok so izdali l. 1898., pokazali ga dotičnim načelnikom le od daleč, ga jima prebrali potem zopet na varno spravili v tisto Diensttasche, ki ga je prinesla v naše južne kraje monarhije.

— **Imenovanje.** G. Ivan Okretić, višjesodni svetnik v Trstu, prideljen generalnemu drž. pravdnictvu, je imenovan generalnim odvetnikom generalne prokurature na Dunaju. — G. dra. Ivana Babnika tajnika v pravosodnem ministrstvu na Dunaju je cesar odlikoval z redom železne krone III. reda.

— **Sokola** v Ljubljani in v Šiški sta napravila v nedeljo vzajemno prvi pešizlet črez Črnuče, Šotesko, Sv. Jakob, Hrstje nazaj v Ljubljano. Bilo je 60 članov v kroju (Ljubljana 38, Šiška 22) in 20 članov naraščaja. Prehodili so do 30 km v štirih urah.

— „**Slovenska Sokolska zveza**“ se udeleži mednarodne tekmovalne telovadbe v Pragi. Tekmujejo francoska, belgijska, madjarska, luksemburška telovadska zveza in in Češka Obec Sokolska. Slovenski Sokoli poneso Češkemu Sokolstvu v dar krasno, umetniško izdelano plaketo, ki jo ima v delu slovenski umetnik, v Parizu živeči kipar Ivan Zajc.

— **Nesreči.** V petek je skočila v močno naraslo Ljubljano neka Karolina C. Mrzli element jo je iztreznil, pričela je klicati na pomoč. Rešitelji so poskakali v za take slučaje namenjene čolne, toda čolni so bili tako močno priklenjeni, da jih ni bilo mogoče odpeti. Revica je seve med tem utonila. No, slavni magistrat! — Včeraj je neko kuharico povozil izvošek na Miklošičevi cesti. Bila je kmalu mrtva.

— **Iz brdskega volilnega okraja.** Pri nas še za nobeno volitev ni bilo tako malo zanimanja kakor ravno sedaj za državnoborsko. Čim bolj pa se bliža čas volitvam, pričenjajo se ljudje vendarle povpraševati, koga bomo volili. Imamo sicer že dva kandidata ali ta dva sta bila postavljena preko nas, ne da bi nas kaj povprašali. Na shod S. L. S. v „Unionu“ so vabili le take nerazsodneže, ki so od njih vedeli, da jim bodo vse pritrdili. Kar jih je bilo pa le količjak zavednih, tem se niti črhnilo ni. Dr. Krek je zares delaven mož, za nas kmete pa še nikdar ni kaj storil, temveč škodoval; potegoval se je le za en stan, za delavski stan. Pri tem smo bili samo mi kmetje oškodovani, izgubili smo do celega vse delavne moči. Gotovo je, da vsaki delavec rajši dela 8—10 ur, kot pa na kmetih poletni čas 16—18 ur na dan; tako da moramo sedaj polje obdelovati večina z onemoglimi ljudmi in otroci. Mi mali kmetje — in to smo največ vsi slovenski kmetje — smo ravno tako reveži kakor delavci. Ne ostane nam toliko čistega na dan kakor delaven. Poleg tega moramo nositi še skrbi in odgovornost za celo gospodarstvo, kar delavecu ni treba. Poslanec se mora torej ozirati na vse stanove ter potrebe enega in drugega spraviti v pravo razmerje. Kaj čudno je dr. Krek razvijal svoj program; pravil je, da on ne kandiduje sam od sebe, ampak da ga je postavila stranka, in tej se mora klanjati. Če on nima ne veselja do poslanstva, in ne srca do kmeta, je kaj malo upati od njega. Govoril je, da bode tudi v državnem zboru preskrbel, da se Bistrica regulira. On misli, da kmetje ne vemo, da je država že tretje leto k stroškom prispevala 72 %, to bode tedaj lahko izposlovati. Treba je, da še dežela kaj prispeva, tam naj bi bil dr. Krek zastavil svojo besedo. Drugi kandidat je M. Seršen kakor čujemo iz časopisov, torej samo na papirji; da bi bil kaj nastopil kot kandidat, nam ni znano. Če bi se bil prijavil Gospo-

darski stranki ter nastopil vsaj kot neodvisni kandidat, bi bila njegova izvolitev mogoča. Ker ga pa priporoča le „Sl. Narod“, ni mogoče ničesar storiti, ker ta list je med kmeti ravno tako razvit kakor v mestu in velja kot brezverski in samo osmešili bi se, ako bi podpirali to kandidato. Kmalu bi nas imeli za največje „liberalce“. Že to ime samo pa bi nam izpodmaknilo tla ter izpodbilo vsako zaupanje.

— **Umrl je v Kranju** na Gorenjskem znani kjigotrzec in posestnik Karol Florijan, star 51. let. R. I. P.

— **Kako bo volilnega dne?** Na Dunaju so že razne oblasti odredile, da bodo uradniki in nastavljenici mogli izvrševati svojo volilno dolžnost dne 14. maja. Pri pošti, brzojavu itd. je določena vrsta, po kateri bodo mogli iti voliti. Tudi pri nas se mora tako ukreniti, ne le v vseh državnih in deželnih zavodih in uradih, ampak tudi pri privatnih podjetjih. Čas pa ne sme biti preomejen, da more res vsakdo lahko izpolniti volilno dolžnost. — Ljubljanski tiskarji so sklenili, da 14. maja dopoldne ne bodo delali.

— **Dvorni svetnik Ploj**, bivši državnozbornski poslanec ptujskih kmečkih občin, sedaj kandidat klerikalne stranke v kozjanskih kmečkih občinah, je imel minulo državnozbornsko zasedanje jako neljube afere. Vsenemški poslanec Stein ga je javno obdolžil zločina po § 128 kaz. zakonika. Ta paragraf veli: kdor zlorablja dečka ali deklico pod štirinajstimi leti v spolske namene — stori zločin oskrumbe, ki naj se kaznuje z ječo do pet let; v posebno oteževalnih slučajih tudi do deset let. Če pa ima posilstvo za mladoletnega kake telesne ali celo smrtnonevarne posledice, naj se ga obsodi v ječo do dvajset let. — Tako hud je torej paragraf, proti kateremu naj bi se bil pregrešil dvorni svetnik Ploj. Koliko je na teh obdolžitvah resnice — ali je tudi nič ni, nam ni znano. Vemo samo, da so zasledovali odvetnika Ploja privatni, pogotovih osebah najeti detektivi in pri tej priliki naj so se res dobile zelo otežujoče okolščine, ki govorijo proti svetniku Ploju. Tudi dejstvo, da se je istočasno izvršila zakonska ločitev med svetnikom Plojem in njegovo soprogo, kakor se je poudarjalo v eni zadnjih parlamentnih sej, naj priča o krivdi bivšega štajarskega poslanca. Sedaj čitamo po raznih nemških listih, da se peča s Plojevo zadevo preiskovalno sodišče v Ljubnu na Gornjem Štajerskem, kjer zaslišujejo že dalj časa priče, ki morejo vso zadevo v to ali ono smer pojasniti. Tudi na Dunaju je bilo v tej zadevi že mnogo prič zaslišanih. Končno naj še pripomnimo, da je dvorni svetnik Ploj sam želel, da odloča v tej zadevi kako sodišče. O izidu hočemo poročati.

— **Nemci v Celju.** Že dolgo časa je bilo čitati v slovenskih listih o zgradbi Nemške hiše v Celju. Ta stavba je dala namreč slovenski javnosti vsled tega tako mnogo posla, ker je sezidano vse poslopje na dolgu, ki je krit v glavnem iz javnih denarjev. Vsled rednega pomanjkanja sredstev tudi stavba ni hotela napredovati. Mnogokrat je vse delo počivalo. Končno je poslopje vendar zgotovljeno. Slovesna otvoritev te nemške hiše se vrši koncem junija t. l.

— **Kaj je to — občevalni jezik?** Ker se vrši pri nas ljudsko štetje po občevalnem jeziku in ne po narodnosti, je umevno, da je pridobil s tem kak jezik število, ki daleko ne kaže pravega posestnega stanja dotične narodnosti. Nemško državno ljudsko šolo v Pulju obiskuje tudi otrok neke delavske rodbine. Šolska oblast je bila v veliki zadregi, kako narodnost naj pripiše temu otroku, ker je njega protestantovski oče Nemec, katoličanka mati je Čehinja, a kot občevalni jezik v rodbini velja — italijansčina. Kaj bi bilo, ko bi avstrijski birokracij ne našel tako premetene iznajdbe, kakor je občevalni jezik?!

— **Kako delujejo renegatje na Štajerskem?** Ponovno smo se pečali v tem listu z delovanjem ptujkega „Štajerca“, v slovenskem jeziku pisanem listu a v strogo nemškem duhu. Namen tega lista je odvrgniti Slovence od svoje narodnosti in jih s tem prikleniti nase, sčasoma pa jih popolnoma potopiti v nemškem morju. Krinka pa, pod katero nastopa ta list in ti ljudje, je — naprednost! Uboga naprednost: v Ljubljani in Ptujju jo enako zlorabljajo. Kako polemizuje ta list, naj navedemo za svoje čitatelje zlasti po Kranjskem in Primorskem dve primerov. Polemika z Narodnim listom v Celju: Novopečena „Narodna“ stranka je izdala za volitve knjižico, v kateri se zavzema za klerikalnega liberalca Žurmana. V tej knjižici „zahteva“ ta dohtarska stranka tudi „zedinjeno Slovenijo“. To je navadno deželno izdajstvo! Ti dohtarji hočejo vzeti kos Štajerske, kos Koroške, Kranjsko, kos Primorske, hočejo vreči vse to v en pisnik in pomešati z Bulgarsko, Hrvatsko in Srbijo. Ta godla naj bi bila potem „zedinjena Slovenija“. No, celjski dohtarji naj le grejo med hrvatske cigane ali srbske kraljmorilce, — mi pa ostanemo Avstrijanci in Štajerci ter Korošci. Kdor ima le količjak sreče za svojo domovino Štajersko ali Koroško, ta mora biti odločni nasprotnik teh „narodnih“ dohtarjev, ki hočejo razkositi našo domovino! (Toliko perfidnosti in

zlobnosti že dolgo nismo čitali na tako majhnem mestu.) — Polemika z Mirom v Celovcu, pod katero stoji podpisan Jožef Nagele, nemški kandidat: „Mir“ postaja čimdalje bolj nesramen in mi hoče v svoji brezvestnosti infamno škodovati na moji časti. Celo vrsto nesramnih vprašanj stavi na-me. Temu nasproti povem temu časnikarskemu odpadku, ki je pobegnil med volitvijo v Ljubljano, da tam nekaznovano čast krađe, to! Zagovarjati se proti „Miru“, temu najnesramnejšemu revolver-skemu listu obrekovalcev, to ne pristojno dostojnemu človeku. „Mir“ zastopa sicer javnost, ki je ali ravno tako ničvredna kakor list sam, ali pa ki je brezmejno neumna. Kratkotomalo rečeno: resnica je biser, katerega se ne meče pred svinje! Pri nesramnosti „Mirovih“ očitaj je sodnija edino mesto, izvedeti resnico. Da dobim te obrekovalce pred sodnijo, podelim s tem brezčastnim lažnikom „Mira“ pred vso koroško javnostjo klofuto, — in imenujem ne samo dopisnika „Mira“, temveč tudi odgovornega urednika te cunjne nesramnega šufta in lopova; stopi na dan, falotski obrekovalec, da te zamorem pri ušesih pred sodnijo privleči! Prosim pred vso javnostjo, da me ta nesramni lump in lažnik toži! Ako me ti lopovi ne tožijo, potem so zreli za pasji bič!

Jos. Nagele v Velikovem.

— **Mariborski Slovenci in volilni boj.** Poročali smo že, da so mariborski Slovenci sklenili najprej glasovati za nemškega socialista, ki je narodno stokrat manj nevaren kot Vsenemec Wastian. Toda nekateri duhovniški krogi ki stavljajo interes klerikalizma više kakor korist slovenskega naroda, so imenovali v družbi nekaterih jim udanih posvetnjakov — slovenskega kandidata. Primerno smo osvetlili že mi to početje; zdaj čitamo k temu v „N. L.“ sledeče: „Domovina“ je objavila zanimiv članek, v katerem na podlagi statističnih podatkov dokazuje nujno potrebo, da Slovenci vržejo v Mariboru Wastiana. In to se zgodi, če vsi Slovenci že pri prvotnih volitvah oddajo svoje glasove socialnodemokratskemu kandidatu Reselu. Ako pri prvih volitvah ne pade Wastian, bo tem manj pri ožjih. Pri prvih volitvah pa lahko pade, ker je to odvisno edino od slovenskih glasov. Dvojno je: ali se strmoglavi najhujšega nasprotnika štajarskih Slovencev, Wastiana, ali pa Slovenci štejejo glasove. Če se prvo ne zgodi, bo škodoval Wastian v šestih letih poslanstva Slovincem ogromno. Zato je v danem trenutku vseh Slovencev v Mariboru narodna dolžnost, da podrejo Vsenemca Wastiana. Glasove lahko štejejo ob drugi priliki, a ne v tako važnem trenutku. Slovenci, politično edino modro je: vsi glasovati za Resela!

— **Samomor vojaškega zdravnika.** V zadnjem zasedanju zbornice se je razpravljalo tudi o slučaju, ki se je primeril v Mariboru: oglašil se je pri vojaškem zdravniku dr. Swatonu vojak Bernekar, da je bolan. Zdravnik pa je dal dragonca preteptati, češ da je pijan, a prostak je imel v glavi izstreljeno kroglo. Dragonec je umrl in stvar je prišla v javnost. Preiskava pa je zdravnika oprostila, ali da si je bil izid zanj ugoden, se je mož vendarle obesil. V pismu izjavlja, da se boji blaznosti. — Po našem mnenju se imajo akti, na podlagi katerih je bil dr. Swaton oproščen, podati javnosti, ker drugače se lahko vse in vsakogar oprosti.

— **Ponesrečena tatvina v Celju.** Minuli torek je kakih 35 let star neznanec vlomil v stanovanje nekega trgovskega sodravnika. Tat je bil pravočasno zasačen. Ker so bile le ženske doma, se mu je posrečilo srečno odnesti pete. Odprl je z vetrihom vrata ter si že izbral nekaj obleke in srebrno žepno uro, katere reči pa je moral vsled zasačenja popustiti.

— **Iz Borovlj na Koroškem.** V petek, dne 26. aprila t. l., so se vršile v Borovljah občinske volitve. Do sedaj so bili vsi trije razredi v zagrizeno nemškutarskih rokah. „Arbeiterwille“ je poročal, da se socialni demokratje, ki z dosedanjim občinskim gospodarstvom sicer prav nič niso zadovoljni, volitev ne udeležijo. To se je namreč sklenilo na nekem zborovanju v Borovljah. — Borovski „Schützenverein“ bo otvoril dne 30. majnika t. l. veliko strelišče, ki bo stalo okoli 60.000 K. Slavnostno streljanje, s katerim se bo otvorilo strelišče, bo trajalo pet dni. Dobitki znašajo okroglo 12.000 K. Tudi deželni predsednik baron Hein se bo slavnosti udeležil. Občina je sklenila, da se razobesijo pri tej priložnosti po celih Borovljah zastave. Mogoče bo tudi sedaj občinski sluga barantal po Borovljah z zastavami! — Radovedni smo, ali bo uniformirani puškarski strelski kor, ki nosi vojaške suknje in bandero avstrijske cesarice Marije Terezije, tudi pri tej priliki korakal v senci nemških zastav pred koroškim nemškutarskim županom, kakor je to že enkrat storil!

— **Novice iz Trsta.** Za opleklinami je umrla tovarniška delavka Viktorija Kausky. — Zastrupiti se je hotela 23letna Marija Tomažič zaradi domačega prepira. Vdihala je pline gorečega oglja. O pravem času so jo še re-

šili in prevedli v bolnišnico. — Pa zgodila sta se še dva slučaja zastrupljenja: Zastrupila se je tudi Katarina Sautler, a so jo še pravočasno rešili. Sautler živi ločena od moža in je mati petletne hčerke. Zastrupil se je še 18letni Eduard Šmid, in sicer s karbolovo kislino. Fant pa je znan kot slaboumen. — 62letni zidar Matevž Godina je padel z odra in si zlomil nogo.

— **Kap je zadela** lastnika ribnjaka „Hilmteich“ pri Gorici, Čeha Vanjeka. Mož je bil splošno priljubljen; ravno lani je povečal svojo gostilno, letos ga je prehitela smrt.

Gospodarstvo.

Tržno poročilo.

Na Dunaju, dne 7. maja 1907.

Poročila iz Ogrske o stanju žetve niso posebno ugodna, vendar se trgovci vsled tega preveč ne vznemirjajo, ker sumijo vladna poročila navlaš pretirana, da se cene tem potom umetno dvignejo. Mogoče pa je, da izvanredno toplo vreme res ne bo vplivalo posebno ugodno na rast, ker presega precej za ta čas normalno temperaturo. Poročila iz Ogrske, da si na drugih borzah tega ne podpirajo, so zakrivila, da cene na Dunaju sicer počasi in zmerno, a vendar neprestano rastejo. Danes so notirale cene za vsakih 50 kg tako:

Pšenica, tiška, 78 do 82 kg K 980 do K 1040; banaška 76 do 79 kg K 955 do K 10—; viselburška in rabska 76 do 79 kg K 925 do K 960; slovaška in šütlerska K 915 do K 960; južnoželezniška 76 do 79 kg K 920 do K 960; marhfeldska in nižeavstrijska sploh 75 do 79 kg K 9— do K 940.

Rž, slovaška 72 do 74 kg K 8— do K 820; šütlerska 71 do 73 kg K 795 do K 810; peštanska 72 do 74 kg K 8— do K 820; razna ogrska 72 do 74 kg K 790 do K 810; avstrijska 71 do 74 kg K 795 do K 820.

Ječmen, z dotičnih postaj: marhfeldski, K 730 do K 770, dunajski K 760 do K 8—, slovaški K 690 do K 790, južnoželezniški K 7— do K 770; tiški K 640 do K 680; ab Dunaj: ječmen za pičo K 660 do K 7—.

Koruza, ogrska K 645 do K 665; cinkvantska K 720 do K 760.

Oves, ogrski: srednje vrste K 830 do K 850; prima K 845 do K 860; izbrane vrste K 855 do K 885.

V Budapešti je bila kupčija s pšenico zelo slaba, ker so stavili prodajalci pretirane cene. Tudi mlinarji niso ničesar nakupili. Notirale so cene tako:

pšenica	za maj	K 970 do K 975
"	oktober	" 10— na " 996
rž	"	" 717 " " —
oves	"	" 695 " " —
koruza	maj	" 594 " " —
"	julij	" 594 " " —

Popoldne ob petih so notirale cene:

pšenica	za oktober	K 10—
rž	"	" 818
oves	"	" 697
koruza	maj	" 593

V Pragi je tendenca v splošnem ugodna, kupčija dobra. Pšenici so narasle cene za 10 h, rži od 5 do 10 h; ječmena ni bilo skoro nič ponujenega; oves tudi dražji od 5 do 10 h. Koruza se je plačevala ab Dnnaj K 650. Vreme kaže silno lepo.

Praščev je bilo priglasenih za danes na terek nad 12.000. Tendenca je bila v spošnem jako živahna, cene so tekom prodaje narasčale od 3 do 6 vinarjev. Opoldne so notirale cene za vsak kilogram ne uračunši užitninske doklade tako:

prima prašiči	od K 127 do K 129	izj. K 130
srednji	" " " 120 " " 126	
stari	" " " 114 " " 124	
lahki	" " " 105 " " 114	
mladi	" " " 78 " " 110 " " 112	

Slame in mrve je bilo pripeljane le malo, zato je bilo takoj vse razprodano. Komaj 8 vozov mrve in 10 vozov slame. Cene mrvi kažejo na zvišanje. Notirale so cene za vsakih 100 kg kakor sledi:

travniška mrva	K 7— do K 820
slovaška	" 760 " " 780
ogrška	" 7— " " 720
slama	" 5— " " 560

Špirit se redno podražuje. Danes je bilo na borzi prodanih 100 hl za K 4780 vsak hl in 100 hl po K 48—. Končno so bile cene K 4780 D in K 4860 Bl.

V prodajalnicah je veljal prej denaturiran špirit vsak liter 36 do 40 h, zdaj 38 do 42 h.

Svoji k svojim! Kupujte samo pri narodnih tvrdkah! Trgovci, ne naročajte blaga pri protislovanskih tvrdkah!